

TRGOVSKI TOVARIŠ

LETO XXXII

1935

ŠTEVILKA 11

JAVNA DELA V NAŠI DRŽAVI

Investicijska delavnost v naši državi je morala biti od prevrata sem nujno živahna. V krajih, ki so naravnost trpeli zaradi vojne, je bilo potrebno vse zgraditi znova, v drugih krajih pa, ki z vojno niso bili neposredno prizadeti, ker se na njih ozemlju niso vršili boji, so med vojno izostale popolnoma številne investicije, ki bi se v drugačnih razmerah izvršile. To se je prva leta po vojni zelo občutilo, zlasti pomanjkanje stanovanj in dobrih komunikacij.

Zato je bila investicijska delavnost v naši državi po vojni velika in je na številnih poljih delo bilo stalno znatno ter je gospodarsko življenje v državi dobilo znatnega razmaha. Tudi zasebna iniciativa je doprinesla svoj delež k obnovi države. Država je sicer za tekoče potrebe potrebovala znatne vsote denarja, bilo pa je zraven toliko neodložljivih izrednih potreb, da se je moralo ravnovesje državnega proračuna med izdatki in dohodki izpremeniti v stalne znatne deficite, katere smo večinoma krili s tiskanjem novih bankovcev. Vendar pa tudi v tej prvi dobi ni manjkalo poskusov kriti te izredne izdatke z donosom posojil. Tako smo dobili leta 1921. prvo naše povojno državno posojilo: 7% investicijsko posojilo v nominalnem znesku 500 milij. Din. To je bilo notranje posojilo, katero imenuje dr. Tomašević v svoji knjigi »Die Staatsschulden Jugoslaviens« tudi deloma prisilno posojilo. Javni vpis je dal 337² milij. Din, tako da so morale banke prevzeti 162⁸ milij. Din. Od skupne vsote posojila se je porabilo za investicije, navedene pred najetjem posojila 373³ milij. Din, 119 milij. Din pa je bilo porabljeno za druge nujne prometne potrebe.

Ker pa ni mogla država niti s tiskanjem bankovcev niti s posojili dobiti vseh ogromnih kapitalov, ki so bili potrebni za investicije v državi, je država začela iskati inozemski kapital za investicijske potrebe države. Tako je prišlo leta 1922. do prvega inozemskega posojila po vojni. Tu je nastopila banka Blair po svoji družbi Railway and Port Construction Company in Jugoslavia, Ltd. Posojilo bi imelo znašati 100 milijonov dolarjev ter bi služilo predvsem za izboljšanje železniške zveze z morjem (skupno 70 milijonov dolarjev). Železnica Beograd—Kotor bi se imela zgraditi v 5 letih.*

Po pogodbi je morala država dobiti 30 milijonov dolarjev za splošne potrebe, 70 milij. dolarjev pa bi služilo za zgradbo jadranske železnice,

* Za detajle opozarjamo na knjigo dr. Tomaševića »Die Staatsschulden Jugoslaviens, Zagreb 1934.

za dovršitev prog, katere so se začele z donosom 7% investicijskega posojila iz leta 1921. in končno za izvedbo obsežnega železniškega gradbenega programa. V tem železniškem gradbenem programu je bila vsebovana tudi železnica Kočevje—Stari trg—Vrbovsko ter Št. Janž—Sevnica.

Toda zaradi razmer na denarnem trgu je bila emitirana leta 1922. prva tranša v znesku 15,250.000 dolarjev, od katere je šlo 15,000.000 dolarjev za splošne državne potrebe, 250.000 pa za preddela za razne železniške proge. Aprila 1927 je prišlo do realizacije druge tranše tega 100 milijonskega posojila in smo dobili tedaj 30 milijonov dolarjev. Od tega smo porabili 7 milijonov dolarjev za manjše železniške gradbe itd., nad 1 milijon dolarjev sta porabili ministrstvi za prosveto in narodno zdravje, 5 milijonov so porabila produktivno druga ministrstva, 13 milijonov dolarjev pa je šlo za železnico Beograd—Mitrovica—Kotor.

S svetovno krizo, ki se je začela 1929 najbolj vidno s polomom na Walstreetu, pa je Amerika prenehala biti izvoznik kapitala, kar se je zelo poznalo tudi pri nas, ker smo bili zelo navezani na uvoz kapitala, saj smo veliko investicij izvršili baš s pomočjo inozemskega kapitala. Leta 1931. smo dobili veliko mednarodno stabilizacijsko posojilo, ki je v glavnem služilo za odplačilo drž. dolga Narodni banki, za preostali znesek pa je bilo rečeno, da se bo porabil za javna dela. Toda medtem je prišel Hooverjev moratorij in za nas znaten izpad reparacijskih dohodkov, tako da je bil tudi ostanek porabljen za nujne tekoče državne potrebe in za investicije ni ostalo nič.

Ker nismo mogli dobiti velikih državnih posojil za javna dela, smo pa skušali inozemski kapital zainteresirati naravnost za gradbe v naši državi z raznimi koncesijami. V naslednjem navajamo (po dr. J. Tomaševiću: *Finansijska politika Jugoslavije 1929—1934*), da je naša država sklenila 4 taka posojila in sicer 1929 (prvotno požarevska oblast) posojilo za progo Požarevac—Kučevo, 1932 Veles—Prilep, 1932 Priština—Glogovci—Peč ter Bihać—Knin ter 1931 za proge Beograd—Pančevo, Kuršumlija—Priština in Beograd—Resnik (II. tir). Točna vsota teh posojil se ne da ugotoviti, ker so računi preveč različni.

1. Po podatkih, ki jih navaja spomenica o Jugoslaviji na tehničnem polju, je bilo od 1919 do 1928 zgrajenih železnic za 1293'8 km, stroški pa so znašali 1617'7 milij. Din. Leta 1929. je bilo v gradbi prog 345'2 km za 909'7 milij., skupno torej 1639 km za 2527'4 milij. Din. Odkod so prišla za to sredstva, nam povedo tile podatki: 992'8 milij. Din iz rednih proračunskih kreditov, 277'5 milij. iz 7% investicijskega posojila, 1'45 milij. iz bosanskega železniškega fonda, 1255'74 milij. pa iz donosa obeh tranš Blairovih posojil.

Po statistiki, ki jo je naša vlada poslala Zvezi narodov (prim. *Travaux publics nationaux*, Ženeva str. 273), pa je bilo v naši državi zgrajenih:

	normalnotirnih		ozkotirnih		skupno	
	km	milij. Din	km	milij. Din	km	milij. Din
1919—1926	410	665	172	376	582	1041
1926—1930	305	861	37	36	342	897
skupno	715	1526	209	412	924	1938

2. O zgradbah cest, mostov, poslopij ter instalacij izdaja ministristvo za gradbe letna poročila že od leta 1926. dalje. Za prejšnja leta podatki niso tako zanesljivi, upoštevati pa je tudi, da imamo šele od leta 1925.

faktično stabilizacijo dinarja. Po teh podatkih so znašali do konca 1933, torej za 8 let, izdatki za nova dela kakor tudi za reparacije 3347'6 milij. dinarjev. Od tega odpade na državna dela 2386'44 milij. Din, na dela, ki so bila izvršena z državno subvencijo 64,237.000 Din, na banovinska dela 483,249.000 Din in samoupravna dela (okrajna, občinska in druga) 413,666.000 Din.

3. V skupini javna dela moramo nadalje omeniti še melioracijska dela (podatke smo vzeli iz Statističnega letopisa za 1932, str. 102 sl.). Od 1. decembra 1918 do konca 1931 je bilo izvršenih popolnih melioracij 975.231 ha za 708'55 milij. Din, delnih melioracij pa je bilo izvršenih 687.025 ha za 30'6 milij. Din, neizvedenih pa je še ostalo melioracij na 369.004 ha za 375'5 milij. Din.

Javna dela v Sloveniji

Na podlagi razpoložljivih statističnih podatkov je lahko ugotoviti, koliko so znašale investicije države v Sloveniji v posameznih letih in za daljšo dobo skupaj.

1. Od železnic je bilo v Sloveniji zgrajeno: leta 1924. je bila 23. novembra otvorjena proga Ormož—Ljutomer—Mur. Sobota v dolžini (gradbena) 36.226 m, (eksploatacijska) 38.600 m, ki je stala državo 51,063.000 dinarjev. Dne 16. februarja 1930 pa je bila otvorjena proga Rogatec—Krapina v dolžini 19.400 m, katere gradbeni stroški so znašali 32'6 milij. Din. Skupno so torej investicije države za zgradbo teh dveh prog znašale skoro 84 milij. Din. K večjim železniškim investicijam je prišteti še zgradbo novega mostu pri Zidanem mostu in položitev 350 m tira čez njega. Tako lahko cenimo v vsej poveljni dobi železniške investicije, kar se tiče nove gradbe, na okoli 90 milij. Din, dočim je znašal po že omenjeni statistiki, poslani Zvezi narodov, ves državni izdatek za železniške proge od 1919 do 1930 skoro 2 milijardi Din ali točno 1938 milijonov Din.

Odstotek deleža Slovenije znaša (90 milijonov od 1938 milijonov) 4'64 %.

2. Po že omenjeni statistiki gradbenega ministrstva so znašali stroški za javna dela in zneski, izdani v Sloveniji (v tisočih Din):

	država	od tega Slovenija
državna dela	2,386.439	58.255
dela, izvršena z državno pomočjo	64.237	930
banovinska dela	483.249	20.916
samoupravna dela	413.666	36.588

Za našo presojo pridejo v poštev dela države in dela, izvršena z državno pomočjo. Teh je bilo v vsej državi od 1926 do vključno 1933 (za 1934 še niso objavljeni podatki) 2.450,676.000 Din, od tega v Sloveniji za 59,185.000 Din.

Odstotni delež Slovenije znaša torej (69 milijonov od 2451 milijonov): 2'4 %.

Tako je bilo potrebno največ del izvrševati banovinam in drugim samoupravam. Toda pri tem je še upoštevati, da so druge banovine dobile znatne dotacije od države, dočim je bil delež Slovenije samo prvo leto kolikortoliko pravičen. Dotacija države naši banovini se je vsako leto manjšala in tako že leta 1933.—1934. nismo od države dobili nobene dotacije več. Druge banovine so imele v svojih proračunih dotacijo 60'85

milij. Din. K tem številkam je pripomniti, da tudi za prejšnja leta naša banovina ni dobila v celoti izplačane dotacije, kakor najbrže tudi druge banovine ne v celoti. Skupno je država dala (po banovinskih proračunih od 1930/1931 do 1933/1934) banovinam 451,547.000 dinarjev, od tega naši banovini 35,988.000 Din ali 7'97% vseh dotacij.

3. Država je potrošila za popolne melioracije v Sloveniji od zedinjenja pa do konca 1931 838.000 Din, za delne melioracije pa 5,094.000 Din, skupno torej 5,932.000 dinarjev od skupnega troška države v znesku 181,605.000 dinarjev.

Delež Slovenije je znašal torej (6 proti 182 milijonom): 3'3 %.

Javna dela v naši gospodarski politiki

Vse do leta 1928. o javnih delih v naši uradni gospodarski politiki ni bilo dosti govora, čeprav se je z več strani pojavilo nekaj predlogov v tem smislu. Toda v letih 1926 in sledečih se je vedno bolj pojavljal problem takozvanih pasivnih krajev, kjer so igrali važno vlogo tudi politični momenti. Začele so se tem krajem dajati podpore in ker politika dajanja podpor ni rodila pravih uspehov, je prevladovalo mnenje, da je treba tem krajem pomagati tudi tako, da se z javnimi deli dvigne blagostanje teh krajev in postanejo iz teh krajev aktivni kraji. Tako smo l. 1928. dne 22. septembra dobili prvi zakon o izvajanju javnih del, ki pa te ideje ni povdaril tako kot bi bilo sklepati po sedanjih izkušnjah, pač pa nam že njegovo ime pokaže njegov pravi namen: Zakon o nujnem izvajanju javnih del in pomoči v siromašnih krajih, oškodovanih po elementarnih nezdah.

V letu 1929. je sledil nov zakon o nujnem izvajanju javnih del in pomoči v siromašnih pokrajinah, oškodovanih po elementarnih nezdah (Službene novine dne 26. januarja). Zakon je določal iz proračunskih sredstev v ta namen vsoto 100 milij. Din, od česar je znašala podpora Rdečemu križu 8 milij. Din. Izšel je tudi pravilnik za izvajanje tega zakona, ki je med drugim določil mezdo delavcem, zaposlenim pri javnih delih, na 30 Din. Temu zakonu je kaj kmalu sledil Zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o nujnem izvajanju javnih del itd. Ta zakon (Službene novine z dne 13. aprila 1929) je določil od kredita 100 milij. Din znesek 20 milij. Din za nabavo semena siromašnim poljedelcem.

Novo stopnje v razvoju naše gospodarske politike je prineslo l. 1933. Na podlagi čl. 6 zakona o podaljšavi veljavnosti zakona o zaščiti kmeta itd. z dne 19. novembra 1932 je izdal ministrski svet uredbo o izvajanju javnih del z dne 22. novembra 1933 (Službene novine 23. novembra 1933).

Uredba je definirala pojem javnih del, uredila ves proces pri načinu določevanja del. Za izvrševanje javnih del se je osnoval pri Drž. hipotekarni banki državni sklad za javna dela. Za dohodke tega sklada je določeno: dohodek od povišane trošarinske stopnje za bencin in mešanico (t. j. 0'50 Din od 1 kg mešanice, 2 Din pa od kg bencina), na novo uvedena trošarina na cement in hidravlično apno 15 Din za 100 kg. Poleg tega je bilo določeno, da bo dal finančni minister vsako leto v breme prihrankov in ostvarjenih viškov skladu do 30 milij. Din. Seveda pa praktično to določilo nima nobene vrednosti, ker takega razpoložljivega denarja ni.

Obenem se v uredbi dovoljuje banovinam uvedba banovinske trošarine na vino in žganje, kar pa mora skleniti banski svet dotične bano-

vine. Od dohodka te trošarine se mora predvsem porabiti tolikšen znesek za redne proračunske razhodke banovine, kolikor je bilo dohodka od dela dosedanje državne in banovinske trošarine za dotično banovino v letu 1933. Ostanek pa gre v banovinski sklad za javna dela.

V zvezi s tem je bila dne 10. maja 1934 v Službenih novinah razglašena Uredba o višini, načinu ubiranja in kontroli pri pobiranju banovinske trošarine na vino in žganje. S to uredbo je bila trošarina na vino maksimirana na 100 Din za 100 litrov, na šampanjec s 300 Din ter za hektolitrsko stopinjo žganja na 5 Din. V naši banovini smo dobili trošarino na vino in žganje za banovinski sklad za javna dela 20. maja 1934.

Na pravilnik k prvi uredbi o javnih delih smo morali dolgo čakati, saj je bil objavljen v Službenih novinah šele 17. oktobra. V tem pravilniku je bila med drugim tudi določena mezda dnevno na 20 Din za javna dela. Sledila je kmalu druga uredba o javnih delih in sicer je bila objavljena v Službenih novinah z dne 23. novembra 1934. Določbe so ostale v glavnem iste kot v prejšnji uredbi. Pravilnik za izvajanje javnih del je kmalu izšel (4. decembra 1934) in ravnotako uredba o banovinskih trošarinah na vino in žganje (Službene novine 24. novembra 1934). S tem je bila zaključena nova faza javnih del v naši gospodarski politiki. O vsotah, ki so se nabrale za državni sklad za javna dela, nimamo podatkov na razpolago. Vendar pa nam je znana razdelitev tega sklada po banovinah. Ministrski svet je z odlokom št. 461/35 z dne 15. junija razdelil iz državnega sklada za javna dela znesek 55 milijonov Din, torej dohodek v proračunskem letu 1934./1935. in je področje naše banovine dobilo za javna dela 2,700.000 Din. Poleg tega je ob drugih prilikah dobila naša banovina tudi še manjše vsote za javna dela iz državnega sklada.

Banovinska javna dela, v kolikor se niso finansirala iz rednega proračuna in pa bednostnega sklada, ki je bil tudi zamišljen kot sklad za javna dela, dobivajo sredstva za izvajanje od banovinskega sklada za javna dela. V tem skladu je bilo od banovinske trošarine na vino in žganje nabranih v letu 1934./1935. 10 milij. Pomisliti pa je treba, da je bila ta trošarina uvedena šele 20. maja 1934 in da je v tekočem letu pričakovati večji dohodek od tega davčnega vira, ter računajo, da bo dal ta vir okoli 12 milijonov Din. Od prve vsote 10 milij. Din je potrošen velik del, preostalo pa je za dela v tekočem proračunskem letu okoli 1'8 milij. Din, v tekočem letu pa se trošijo skoro vse prispele vsote.

Banska uprava je tudi objavila program javnih del v naši banovini, kolikor se bodo izvajala iz dohodkov banovinskega fonda za javna dela v proračunski dobi 1935—1936. V program so bile po uradnem obvestilu sprejete v prvi vrsti že začete gradnje, ki niso bile dokončane v prejšnjem proračunskem letu. Nove gradnje so se v tem programu mogle upoštevati le v mali meri, ker zanje ni takoj na razpolago potrebnih denarnih sredstev. Program obsega (primerjaj Službeni list št. 60 z dne 27. julija) cestnih del za 4,876.750 Din, hidrotehničnih del za 2,475.284 Din, za graditev hudournikov 1,780.000 Din, skupno 9,132.034 Din.

Iz razdelitve zneska 55 milij. Din je razvidno, da je Slovenija dobila samo 4'9%.

1157 milijonov Din za javna dela

Vsi dosedanji načini finansiranja javnih del so bili edini v tem, da je treba ta dela finansirati iz tekočih dohodkov. V ta namen se niso ustrašili

nitni uvedbe novih davščin v dobi najtežje krize našega celokupnega gospodarstva. Niso pa se zavedali, da je bil s tem učinek javnih del paraliziran zaradi novih dajatev gospodarstva in da narodnogospodarsko nismo nič profitirali, ker je pomenil dosednji način financiranja javnih del samo drugačno razdelitev bremen in izdatkov v našem gospodarstvu. Priti je moralo leto 1935., ki je pokazalo toliko ugodnih izkustev v drugih državah pri izvajanju javnih del.

Tako smo dobili 2. februarja letos uredbo o financiranju velikih javnih del radi oživljenja narodnega gospodarstva, pobivanja brezposelnosti in pospeševanje turizma. Uredba določa za 1 milijardo dinarjev del v resoru gradbenega in železniškega ministrstva. V resoru gradbenega ministrstva se bodo gradile velike moderne mednarodne ceste in moderne ceste, s katerimi se vzpostavi zveza gospodarskih središč v državi s primorjem, nadalje v resoru železniškega ministrstva železniške proge radi izpopolnitve obstoječega železniškega omrežja in nove železniške proge radi priključitve tistih krajev k železniškemu omrežju, ki so bili doslej brez železniške zveze. Tako se glasi del uredbe v členu 1.

Najvažnejša novost pa, ki jo prinaša uredba, je izprememba načina financiranja. Milijarda se bo dobila v dveh letih z izdajo srednjeročnih obveznic, ki se amortizirajo v 5—10 letih. Po izjavi tedanjega finančnega ministra dr. Stojadinovića se bo polovica milijardnega zneska dobila v državi, drugo polovico pa namerava država dobiti v inozemstvu. Pri tem pa najbrže ni misliti na državna posojila v običajni obliki v inozemstvu, ampak na izdajo del inozemskim tverdkam in plačilo v roku 5—10 let.

Kasneje je bila prvotna uredba o javnih delih izpremenjena (dne 22. maja, objavljena v Službenih novinah 30. maja) v toliko, da je bila skupna vsota za javna dela za 157 milijonov povečana in je izvršena razdelitev tako, da odpade na dela v resoru gradbenega ministra 578 milijonov Din, v resoru prometnega ministra pa 579 milijonov Din. Nadalje je bil določen tip obveznic na obrestno mero 5% ter določeno, da za izplačilo 5% obresti služijo predvsem sredstva sklada za javna dela, ustanovljenega z uredbo o izvajanju javnih del z dne 22. novembra 1934.

Način financiranja

Način financiranja je pravilno izpremenjen v toliko, da se porazdele izdatki za javna dela tudi na poznejše generacije. Na dolgoročno financiranje ni misliti zaradi sedanjih razmer na denarnem trgu, kjer je ne-likvidnost naših denarnih zavodov še vedno znatna in imajo državni papirji veliko prenizke tečaje, da bi bilo mogoče misliti na emisijo dolgoročnih državnih posojil. Naš kapitalni trg je na tleh in ga še dolgo ne bo mogoče popraviti, tako da bi bil sposoben v večji meri pomagati državi pri zbiranju sredstev za njene potrebe.

Tako je prišlo predvsem v poštev kratkoročno in srednjeročno financiranje. Prvotno so mislili avtorji nove uredbe, da bodo pritegnili tudi zasebne denarne zavode, ki razpolagajo z znatnimi vsotami gotovine, vendar se ti upi niso izkazali. Tako so prevzeli financiranje javnih del skoro izključno državni denarni zavodi. To so predvsem Državna hipotekarna banka, Poštna hranilnica in Narodna banka.

Pri prvih dveh zavodih je računal finančni minister na nadaljnji znaten dotok dohodkov. V zadnjih letih krize na denarnem trgu smo

opazili znaten dvig vlog v državnih in privilegiranih denarnih zavodih. Hranilne vloge so narasle (v milij. Din):

	Drž. hip. banka	Pošt. hran.	skupno
1932	109'1	108'5	217'6
1933	145'7	121'4	267'1
1934	160'7	154'4	315'1
skupaj	315'5	384'3	699'8

Iz teh podatkov je razvidno, da že ta dva zavoda z velikim dotokom vlog lahko financirata velik del javnih del. K temu pa še pride Narodna banka. Ta ima pravico nakupiti vrednostnih papirjev do višine svoje glavnice in rezervnega fonda. Glavnica znaša 180 milij. Din, rezervni fond pa 113'9 milij. Din. Za rezervni fond je Narodna banka že prej nakupila znatne količine državnih papirjev, tako da ji sedaj v glavnem preostaja še nakup državnih papirjev do višine glavnice. Vrednostnih papirjev je Narodna banka ob začetku leta imela za okoli 17 milij. Din (delnice Banke za mednarodne obračune).

Tako je bilo osigurano financiranje javnih del. Na podlagi tega je bila že 1. junija izdana prva tranša 5% obveznic za javna dela, ki so jih prevzele Narodna banka (za 38'4 milij.), približno v istem znesku pa tudi Poštna hranilnica in Državna hipotekarna banka. Prva tranša je dala 100 milij. Din. Kasneje je finančno ministrstvo tudi dovolilo uvedbo trgovanja s tem papirjem na naših borzah. Ker pa se ti papirji nahajajo v čvrstih rokah omenjenih zavodov, se v njih ni razvila kupčija.

Ker smo že v zimskih mesecih, so dela na terenu nekoliko prenehala, pričakovati pa je, da se bodo intenzivneje pričela spomladi. Mnogo licitacij je že razpisanih in odobrenih, pa se tudi že dela.

Razdelitev del

Dne 22. marca je že ministrski svet na predlog gradbenega ministra sestavil program za izvedbo tehle cestnih del:

1. Gradnja mednarodne ceste Beograd—Novi Sad—Stari Vrbas—Subotica—Horgoš—madjarska meja s potrebnimi objekti sodobnega cestišča za težki promet (220 milij. Din).

2. Gradnja sodobnega cestišča za težki promet na drž. cesti Avala—Mladenovac—Topola—Kragujevac—Jagodina (90 milij. Din).

3. Gradnja drž. ceste Beograd—Pančevo in mostu čez Tamiš (14 milijonov Din).

4. Gradnja cestišča za težki promet na drž. cesti Zagreb—Beograd: Zagreb—Dugo Selo (24 milij. Din).

5. Gradnja sodobnega cestišča za težki promet na drž. cesti Zagreb—Ljubljana : Zagreb—Samobor (24 milij. Din).

6. Gradnja sodobnega cestišča za težki promet na drž. cesti Zagreb—Sušak : Zagreb—Remetinci (6 milij. Din).

7. Gradnja sodobnega cestišča za težki promet na drž. cesti Ljubljana—Kranj (20 milij. Din).

8. Dograditev začetnih del primorskih tujskoprometnih cest v savski in primorski banovini: Karlobag—Tribal—Obrovac; Sukošan—Biograd na moru; Pakošan—Vodice—Šibenik—Primošten; Rogozlica—Seged (Trogir); Makarska—Tučepi—Zaostrog—Komilj—Metković (30 milij. Din).

9. Dograditev nedokončanih delov in cestnih rekonstrukcij primorskih tujskoprometnih cest v zetski banovini: Metković—Dubrovnik—Kotor—Budva—Bar—albanska meja (8 milij. Din).

10. Izdelava površinskih del s potrebno rekonstrukcijo drž. cest Sušak—Bakar—Kraljevica—Crikvenica—Novi (20 milij. Din).

11. Rekonstrukcija drž. ceste Niš—Ploča—Pirot (3 milij. Din).

12. Izdelava ceste s sodobnim cestiščem za težki promet od Beograda do letališča v Zemunu (Skrajšana zveza Zagreb—Beograd) za 7 milij. Din.

13. Gradnja drž. ceste Prijepolje—Bijelopolje (30 milij. Din).

14. Rekonstrukcija drž. ceste Ljubljana—Škofljica—Kočevje—Brod na Kolpi—Delnice (10 milij. Din).

15. Izdelava ceste Maribor—Št. Ilj (5 milij. Din).

16. Dograditev nedokončanih delov na cesti Skoplje—Veles—Djevdjelija—grška meja (10 milij. Din).

17. Generalno popravilo drž. ceste Bos. Gradiška—Banjaluka in izdelava sodobnega cestišča za težki promet v okolici Banjaluke (v smeri Banjaluka—Bos. Gradiška in Banjaluka—Jajce) za 10 milij. Din.

18. Izdelava sodobnega cestišča za težki promet na drž. cestah v okolici Sarajeva (v smeri Sarajevo—Mostar in Sarajevo—Višegrad) za 10 milij. Din.

19. Izdelava sodobnega cestišča za težki promet od Splita čez Solin do Trogirja s potrebnimi rekonstrukcijami (15 milij. Din).

20. Izdelava površinskih del s potrebnimi rekonstrukcijami na drž. cestah okrog Dubrovnika (v smeri Dubrovnik—Cavtat in Dubrovnik—Trsteno) za 3 milij. Din.

21. Izdelava sodobnega cestišča za težki promet na drž. cestah okoli Niša (v smeri Crveni krst skozi Niš in dalje proti Niški Banji) za 10 milijonov Din.

Skupno je torej za ceste določenih 578 milij. Din in odpade na Slovenijo obenem z jadransko cesto, ki je deloma na ozemlju savske banovine, 35 milij. Din ali 6'05 %.

Železniški program pa je naslednji:

Normalnotirne proge:

1. Koprivnica—Varaždin 42 km (proračun 53 milij. Din).

2. Št. Janž—Sevnica z mostom čez Savo 13 km (proračun 34 milij.)

Ozkotirne proge:

3. Bileće—Nikšić 71 km.

4. Priboj—Prijepolje s spodnjim ustrojem za normalni tir in z zgornjim ustrojem za začasno ozki tir (0'76 m) 28 km.

5. Ustiprača—Foča—Gacko—Bileće 166 km.

6. Preureditev na normalni tir proge Skoplje—Tetovo—Gostivar 70 km.

7. Arandjelovac—Topola 15 km.

8. Železniški most na Savi pri Zagrebu z dvojnimi tirni, rampo in podvozom pod nasipom (za 90 milij. Din).

Program torej računa z zgradbo 55 km normalnotirnih prog, s preureditvijo 70 km ozkotirne proge na normalni tir ter z zgradbo 265 km ozkotirnih prog.

Od 579 milij. investicij odpade na Slovenijo 34 milijonov ali 5'9 %.

Glede programa v Sloveniji je treba povedati, da tvori železnica Št. Janž—Sevnica prav za prav najmanjši del one proge, ki jo je treba

zgraditi za popolno zvezo Slovenije z morjem. Brez zgraditve jadranske proge iz Kočevja in priključka druge dolenske železnice proga Št. Janž—Sevnica ne prihaja v poštev za mednarodne Transporte k našemu morju. Zato bo treba nujno misliti na jadransko železniško progo. Posebno bi nam ta proga prišla prav že sedaj, ko si moramo namesto italijanskega lesnega trga iskati nova tržišča, za kar pa nujno potrebujemo najkrajši dostop na morje. Le tako si je mogoče misliti, da bo imelo slovensko lesno gospodarstvo, od katerega živi tako velik del Slovencev, bodočnost v konkurenčni borbi na zunanjih tržiščih.

In Slovenija?

Ves veliki program javnih del obsega svoto 1.157 milij. Din, od česar odpada na Slovenijo 69 milij. Din ali ne celih 6%. To je odločno premalo, če pomislimo, na kakšne načine pride država do svot, potrebnih za izvajanje javnih del. Nesporno dejstvo je, da prihaja velik del dotoka vlog v privilegirane denarne zavode baš iz Slovenije, posebno v Državno hipotekarno banko. Na drugi strani nimamo od teh zavodov onih koristi, ki bi bile v skladu z veličino dotoka vlog iz naših krajev in potrebami naših krajev. Poleg tega pa moramo upoštevati še dejstvo, da prispevamo Slovenci k splošni državni upravi z veliko večjimi zneski kot pa znašajo izdatki državne uprave pri nas. Tozadevne številke variirajo od 200 do 300 milij. Din na leto. To se pri sedanjem stanju slovenskega gospodarstva zelo pozna, posebno sedaj, ko je naš kreditni sistem na tleh v razsulu in bo treba dela najmanj ene generacije, da se zopet upostavi zaupanje vanj.

Slovenija pa bo v tako obilni meri prispevala k splošnim potrebam države le tedaj, če se bo njena produktivnost držala na dosedanji stopnji. Zato je treba z javnimi sredstvi v obilnejši meri skrbeti tudi za blagostanje Slovenije, čeprav priznavamo, da so tudi drugod potrebe znatne.

Clanka o javnih delih ne bi mogli zaključiti, če ne bi opozorili še na dve važni stvari.

Prvo, kar moramo povedati, je, da je bil letos svečano otvorjen za promet donavski most pri Beogradu in železniška proga čezenj. Po izjavi zastopnika prometnega ministra dr. Behmena je stal most čez Donavo (to sta prav za prav dva mosta, eden pelje čez Donavo, drugi pa čez Tamiš) 377 milij., železniška proga Beograd—Pančevo pa 97 milij., skupno torej 474 milij. Din. K temu pa je v okviru del na izgraditvi železniškega vozla pri Beogradu prišteti še most čez Savo, ki je stal okoli 90 milij. Din, tako da so stala že samo ta tri dela 564 milij. Din.

Drugo so pa novi investicijski krediti v finančnem zakonu k dvanajstinaš za dobo od avgusta 1935 do marca 1936. Tu so pooblastila za nova posojila, ki jih je najeti. Tako je prosvetni minister pooblaščen najeti 6 posojil v skupnem znesku 42,165.000 Din, od česar pride za vseučiliško knjižnico v Ljubljani 7,500.000 Din. Nadalje je izdano pooblastilo, da se sme del tekočih železniških dohodkov porabiti za dovršitev gradnje raznih prog. Finančni minister je dobil razna pooblastila za računsko službo, ki se nanašajo na izdatke iz donosa 7% investicijskega posojila ter obeh Blairovih posojil.

Največja pa je obremenitev državnih financ v pooblastilih za prometnega ministra. Predvsem je omeniti dovoljenje, da lahko država najame pri kakšnem denarnem zavodu (mišljena je tu Drž. hipotekarna banka)

dolgoročno posojilo do 300 milij. Din za obnovo investicijskih objektov in voznega parka. Nadalje je dano pooblastilo, da se more država zadolžiti pri Drž. hipotekarni banki do 50 milij. Din za ravnateljstvo rečne plovbe in sicer za ustvarjanje obratne glavnice, izplačila dosedanjih obveznosti ter popravila in obnove voznega parka. Poleg drugih manjših pooblastil za investicijska dela, oz. popravila pa je najobsežnejše pooblastilo za ureditev beograjskega pristanišča in pospeševanje rečne plovbe. Prometni minister je namreč pooblaščen porabiti v ta namen, ki je detajlneje označen v samem zakonu, 85 milij. Din, za zgraditev brodarke delavnice in povečanje državne udeležbe v delniški glavnici zasebnega rečnega brodarstva pa 25 milij. Din, skupno 110 milij. Din. Ta znesek bi spravi skupaj takole: 80 milij. Din posojila pri Drž. hipotekarni banki, dotacija 15 milij. Din iz državnega sklada za javna dela na podlagi uredbe iz preteklega leta, 15 milij. Din pa bi znašala dotacija iz splošnega tlakovalnega (kaldrminskega) sklada. Oba ta sklada vodi Drž. hipotekarna banka.

Zaključeno posojilo pri Drž. hipotekarni banki v znesku 80 milij. Din se bo izplačalo na ta način: 1. 45 milij. Din iz pristaniškega sklada za gradbo beograjskega savskega pristanišča, ki se bo osnoval in bo dotiran z dohodki od taks po tar. post. 303 pristaniških dohodkov in od raznih pristaniških taks, 2. vsako leto se vnese v proračun prometnega ministrstva dotacija 1 milij. Din, v proračun ravnateljstva rečne plovbe pa 0,5 milij. Din, skupno torej 1,5 milij. Din skozi 15 let. 3. 35 milij. Din od dohodkov splošnega kaldrminskega sklada.

Skupno torej določa novi finančni zakon za zgradbe v resoru prosvetnega ministra 42,165.000 Din, v resoru prometnega ministra pa znašajo pooblastila za obnovo železnic, brodarstva in zgraditev beograjskega pristanišča (zaenkrat samo prvi del) 460 milij. Din, od te svote naj bi se najelo posojil 430 milij. Din, 30 milij. pa bi prišlo iz dveh skladov (sklada za javna dela in tlakovalnega sklada). Seveda pa nismo upoštevali še drugih investicij, ker te deloma niso razvidne iz proračunov, deloma pa se vrše iz drugih finančnih virov.

Drago Potočnik.

TRGOVSKA SLOVENŠČINA

Pogostoma beremo tožbe in zabavljice o naši uradni in časopisni slovenščini. Ko se muzamo različnim jezikovnim izrodkom, ki jih šibajo naši rešetarji, pa trgovci ne pomislimo, da tudi sami mnogokrat grešimo zoper duha in pravila našega jezika. Zato ne bo odveč, če v naslednjem približemo par primerov, ki kažejo, kako se maliči naš jezik, po vplivu tujega mišljenja, tudi v naših vrstah. Poziv naj bodo te cvetke, da se jih odslej varno izogibamo.

Bača-čevlji, Planinka-čaj, Bock-pivo, Jelen-milo, Tivar-obleke, Franz Josef-grenčica

Te skovanke niso slovenske. Naš jezik že tako ne mara posebno samostalniških sestavljanj, take tvorbe, kakršne so pričujoče, pa so sploh v slovenščini nemogoče. Pravilno bi se moralo glasiti: Čaj »Planinka«! temno pivo, Jelenovo milo in podobno.

Tu- in inozemstvo, dvo- in trinadstropne hiše

so suženjski prevod iz »in- und ausländisch«, »zwei- und dreistöckige Häuser« in huda slovnična napaka. Za prvo velja pravilno slovensko: doma in na tujem ali pridevniški: domač in tuj; v drugem primeru se morajo pač besede v celoti rabiti, torej dvonastropne in trinadstropne hiše, kar ni nobena nesreča, a v skladu s pravili našega jezika.

Vsaki dan sveži kruh.

Ta napis, ki se blesti nekod, dokazuje zelo pomanjkljivo slovnično izobrazbo dotičnega prodajalca. Pravilno je seveda: vsak dan svež kruh.

Kako nesmiselno prevajamo časih nemške rečenice, kažejo ti le primeri. Nemška tvrdka pošlje anonso:

»Es gibt nur ein Aspirin.«

V »slovenščino« prevedeno se to glasi nekod takole:

Eden je Aspirin na svetu(!).

Ali Nемеc označi klobuk ali čevelj za

»federleicht«.

To je nemški tropus, ki se je uživel v nemščini in ima tam svojo dedno pravico. Slovenski trgovec ali prodajalec takega blaga bi bil to morda, dasi malce nerodno, a vendar pravilno, prestavil z »lahek ko pero«. Toda to bi bilo premalo »učinkovito«, zato je postavil v izložbo napis:

peresno lahek.

Ce je hotel slediti Nemcem na poti pretiranih priporočil, bi bil v duhu našega jezika lahko dejal »lahek ko puh«.

Nemški izraz »gutgehend«, ki spada v nemščini sami v žargon prekupecev, se prevaja pri nas brez pomisleka v dobroidoč in v inseratnem delu dnevnega časopisja beremo dan na dan:

»Dobro idoča trgovina, najbolj idoče vrste.«

Slovensko bi se reklo »uspevajoča trgovina«, »najbolj iskane vrste« ali podobno.

V zadnjem času se odriva, po hrvatskem in nemškem vplivu, čedalje bolj naša dobra slovenska »trgovina na debelo«, »trgovina na drobno« s tujim

»prodaja na veliko in malo«

ali celo nemogoče: »en-gros-prodaja«, naš dobri slovenski »kos« s tujim »komadom«.

Ce stopiš v trgovsko pisarno, se ti blesti na vratih napis:

Prosim očistiti čevlje.

Ta ljubeznivi poziv, da bi obiskovalec šel med podjetno zadrugo čistilcev čevljev, se je razpasel sicer tudi po uradih, a to še ni razloga dovolj, da jih slovenski trgovec posnema. Namesto tega grdega germanizma bi se moral napis glasiti seveda: Očistite si, prosimo, čevlje; ali: prosimo, da si očistite čevlje.

**»Prosim, vzemite prostor«
(Bitte, nehmen Sie Platz),**

tako te marsikateri vljudni trgovski uslužbenec ali celo trgovec pozdravi, ker se mu zdi slovenski »prosim, vsedite se!« premalo nobel in olikano.

Če mu velelnik dela preglavice, pa bi z namigom proti stolu tudi lahko rekel: Izvolite sest! ali pa še krajši: izvolite! Prostor vzeti je pa vsekakor eden najgrših, a žal, zelo pogostih germanizmov, saj se vendar ne da prostora vzeti in morda celo odnesti.

Miselno in zato tudi slogovno je ponesrečen nastopni oglas, v katerem se ponujajo na prodaj

»Ostanki mariborskih tekstilnih tovarn«

torej to, kar je od pogorelih ali porušenih tekstilnih tovarn še ostalo. Mišljeni pa so najbrž ostanki blaga izdelanega v teh tovarnah ali krajše: ostanki iz tekstilnih tovarn.

V trgovski korespondenci hudo razsaja hrvaški »v slučaju da«, točno po nemškem »im Falle, als«. Slovenci smo prej na kratko dejali »če« ali »kadar« in pri tem naj tudi ostane. Posebno se je treba skrbno izogibati rodilniških konstrukcij, ki jih povzroča raba »u slučaju«, n. pr. v **slučaju nedospetja naročene pošiljke(!)**, v slučaju nejasnosti naročila. Vse to so nelepe tuje rečenice, ki se morajo v slovenščini predelati v odvisne stavke, n. pr.: če bi naročena pošiljka prepozno dospela, ali: če bi bilo naročilo nejasno itd.

Slučaj pomeni sploh v slovenščini le naključek (Zufall), za hrvaški slučaj nam rabi beseda primer; n. pr. za »Streitfälle«: primeri spora.

Med nelepe pridobitve najnovejše slovenščine spada tudi pogosta raba
vsled česar,

ki je točen prevod nemškega »weshalb«. Posledice tuje spake so nepotrebni in dolgovezni odvisni stavki, ki so našemu jeziku tuji. Zato naj ta veznik sploh izgine. Če hočeš vzročno zvezo poudariti, prični z mislijo, ki si jo hotel povedati v zvezi z »vsled česar«; tedaj boš sam po sebi začel z našim »ker«. Če pa hočeš na vsak način utemeljiti prvi stavek, pa ga končaj in začni novi stavek z našim »zato«.

Sporedno z veznikom »vsled česar« se je razpasel v novejši trgovski slovenščini tudi prislov

»vzlic temu«,

ki je točen prevod nemškega »trotzdem«, čeprav ima slovenščina star in dober izraz za to, namreč: vseeno..., n. pr.: čeprav se niste držali roka, Vam bom vseeno ugodil.

Še grša je raba dopustnega veznika

»vzlic temu da«

ki preti izpodriniti naše kratke in dobre veznike: čeprav in da si, n. pr.: vzlic temu, da je bila pošiljatev ob pravem času odpovedana, ste jo vendarle poslali; edino prav in slovensko je: čeprav ali: da si je bila pošiljatev ob pravem času odpovedana.

Slednjič bi našim trgovcem priporočal, naj se ogibajo v dopisovanju starih puhlih in okostenelih rečenic, ki so danes čisto nepotrebne in celo smešne, n. pr.: »v posesti« Vašega cenjenega pisma ali: »za protiuslugo (!) vedno rad na razpolago (!)«, beležim itd. V stvarnem današnjem slogu zadočuje: Na Vaše pismo; zadnja rečenica o »protiuslugah« pa je kar odveč, ker se sama po sebi razume.

Za danes bo menda dovolj. Prihodnjič, če Vas zanima, še kaj več.

Puritanus mercator

IZ GOSPODARSTVA RUSIJE

Za prvo letošnje polletje ima ruska zunanja trgovina že izčrpane podatke. Primerjana z zunanjo trgovino prvih dveh polletij 1933 in 1934 je bila takole oblikovana (v milijonih rubljev):

	1. polovica 1933	1. polovica 1934	1. polovica 1935
Izvoz	213'5	180'8	149'2
Uvoz	185'9	110'6	112'1
Skupaj	399'4	291'4	261'3
Bilanca	+ 27'6	+ 70'2	+ 37'1

Obseg zunanje trgovine pada stalno, a hitrost padanja se je zmanjšala. Napram prvemu lanskemu polletju znaša padeč 10'3 %, napram predlanskemu 34'7 %. Večina padca gre na rovaš izvoza, dočim se je uvoz letos po dolgi vrsti let celó za malenkost povečal. **Aktivnost** zunanje trgovine, ki je cilj ruske trgovske politike, je bila največja v prvi polovici leta 1934.

Na prvem izvoznem mestu je bil l. 1935. les v znesku dobrih 25 milijonov rubljev; za njim pride petrolej z 20 milijoni in nato kožuhovina s 13'6 milij. rubljev. Pri uvozu vidimo v ospredju zopet opremno orodje za tovarne, polfabrikate in surovine za industrijo; kovin (brez železa) je bilo za 11'5 milij. rubljev, bombaža in bombaževih odpadkov za 9'7, kavčuka za 7'5, nato cela vrsta polfabrikatov iz jekla in železa (sedem postavk v iznosu 6'5 do 2'5 milij. rubljev).

Najvažnejše dežele ruskega izvoza in uvoza v prvi letošnji polovici so bile sledeče (v milij. rubljev):

	I z v o z	U v o z
Anglija	27'1	21'8
Nemčija	35'4	8'1
Zedinjene države	10'5	14'1
Irân (Perzija)	8'7	14'6
Francija	8'1	8'2
Holandija	4'1	9'5
Belgija	5'0	4'1
Mongolija	5'4	2'9
Italija	4'8	3'0

Dežele so urejene po celotnem obsegu zunanje trgovine. Prej je bila Nemčija na prvem mestu, sedaj je Anglija; umik Nemčije je predvsem posledica manjšega nemškega izvoza v Rusijo, ki je padel od prve polovice 1934 do prve polovice 1935 za 50 odstotkov. Ker je med odjemalci ruskega blaga Nemčija na prvem mestu, je njena bilanca močno pasivna. Zelo se je poživila trgovina z Zedinjenimi državami in s Perzijo, ki se sedaj imenuje Irân; uvoz v ti dve deželi in izvoz iz njih je narastel od prve lanske do prve letošnje polovice za 63 odstotkov.

* * *

Glede **industrije** se mora reči, da kljub vsem naporom še vedno ne more kriti domače porabe. V industrializaciji Rusije je nastal sedaj nekakšen zastoj, ki ima svoj vzrok v zaostali tehniki in v pomanjkanju kvalificiranih delavcev. Rusi sami so prišli do zaključka, da se mora

tehnika temeljito revidirati, ker je zaostala za svetovno tehniko. Sem gre v prvi vrsti petrolejska industrija, ki je v zadnjih petih letih glede tehnike komaj kaj napredovala, dočim izkazuje ameriška petrolejska industrija v teh letih velik tehniški napredek. Isto se more reči tudi o čevljarški, stekleni in tekstilni industriji, posebno o bombaževi; ruski delavec naredi na bombaževi statvi dosti manj kot kakšen drug evropski ali pa ameriški delavec. »Ruski inženjerji še ne hodijo po samostojnih potih«. Tako piše Kvirin, predsednik odbora za načrtno gospodarstvo. Prav tako odkritosrčno piše v moskovski »Pravdi« Bogdanov, bivši vodja ruskega trgovskega zastopstva v New Yorku: »Ne poznamo še zadosti lastne tehniške kulture, manjkajo nam visoko kvalificirani delavci, inženjerji tehniško še niso na višku«. Bogdanov se zavzema za sodelovanje s tehniško visoko stoječimi državami Evrope, za študijska potovanja strokovnjakov iz tekstilne, steklene, petrolejske i. dr. industrije itd. Zaključuje, da je nastala v Rusiji kljub vsem naporom zopet nova praznota, ki vabi evropske industrijske države k prodaji.

Skupna produkcija industrije v Rusiji je za prvo polovico l. 1935. navedena s 23.500 milijoni rubljev, kar je 19,4 % več kot v prvi polovici l. 1934. Produkcija investicijskega blaga je narasla za približno 23 odstotkov, ona konsumnega blaga za nekaj več kot 14 odstotkov.

*
*
*

Zelo se opaza v Rusiji stremljenje po nabavi lastne trgovske mornarice in osamosvojitvi od inozemstva. Sicer je imela Rusija tudi že doslej svoje trgovsko brodovje, a za njene potrebe to ni zadostovalo in ne zadostuje. Ni še dolgo, ko je dala vlada svojim ladjedelniciam v delo 16 trgovskih ladij srednje velikih; mnogo to ni, a značilno je. Sicer pa tudi ruske ladjedelnice danes večjih naročil še ne zmorejo. Dalje je kupila ruska vlada celo vrsto holandskih ladij, tako da so se začeli Holandci že kar bati, da bo prišlo do »razprodaje« holandske trgovske mornarice. Tako hudo sicer ni bilo; vsekakor je pa ruska nakupovalna politika mnogo pripomogla k omiljenju depresije glede prevelike sedanje svetovno-trgovske tonaže. V začetku so kupovali Rusi ladje kar tako »na slepo«, ne glede na njih starost in sposobnost. Sedaj so pa postali oprezni, in posebna komisija hodi okoli ter motri ladje, ali so dobre ali ne. Glede Norveške na primer vemo, da Rusi niso kupili v zadnjem času nobene ladje, ki je bila zgrajena pred letom 1924. Ker ni bilo mogoče dobiti vselej zadostne množine pripravnih ladij in ker domače ladjedelnice potrebi niso mogle zadostiti, so dali graditi ladje drugam. Tako na primer so naročili na Japonskem 24 ladij kot kompenzacijo za del nakupne cene Vzhodnokitajske železnice. Naročili so dalje gradbo novih ladij v Holandiji in predvsem v Angliji.

Napori ruske vlade za pomnožitev lastne blagovne tonaže se zrcalijo v sledečem seznamu ruske trgovske mornarice:

1930: 529.000 ton	} Od 1930 do 1934 se je tonaža pomnožila za 98 odstotkov, od 1933 do 1934 za 18 odstotkov.
1931: 608.000 „	
1932: 772.000 „	
1933: 868.000 „	
1934: 1.022.000 „	

Z naložitveno sposobnostjo ruskega trgovskega brodovja se je moral pač istočasno zmanjšati delež inozemskega brodovja pri prevažanju blaga v Rusijo in iz Rusije. In vidimo sledeče: Od leta 1930. do 1934. se je delež ruskih ladij pri uvažanju v Rusijo dvignil od 41'4 na 93'8 ‰, je torej tujo konkurenco skoraj popolnoma izločil; pri tem moramo pač tudi pomisliti, da se je uvoz v Rusijo v teh letih zelo skrčil. V izvozu iz Rusije so pa Rusi še daleč zadaj. Sicer so napredovali od 47 ‰ v letu 1930. na 14'1 ‰ v letu 1934., a vidi se, da je pot do osamosvojitve še zelo dolga. Vsekakor se pa ruska brodna konkurenca pri izvozu že pozna; zmeraj beremo, da naročajo ali gradijo Rusi toliko in toliko ladij za izvoz lesa, nafte i. dr.

Načrtna zgraditev lastnega ruskega trgovskega brodovja se čuti seveda tudi v najemanju inozemske tonaže za prevažanje blaga. Tu so v prvi vrsti prizadeti Angleži; v prvi polovici leta 1934. so plačali Rusi inozemskim prevoznikom 1,300.000 funtov, od tega 820.000 funtov ali 63 odstotkov Angležem, v prvi polovici leta 1935. 930.000 funtov, od tega 480.000 funtov ali nekaj manj kot 52 odstotkov Angležem.

V teh navedenih slučajih vidimo zopet, kako je danes svetovno gospodarstvo na vse strani prepletano in da se nihče ne more ganiti, da ne bi tega giba čutili tudi drugi.

Dr. V. Š.

SVETOVNI BLAGOVNI TRGI

V septembru in oktobru se porajajoče dviganje cen je postalo v novembru bistveno mirnejše. Nekoliko so vplivale bližajoče se in sedaj že nastopivše sankcije proti Italiji, nekoliko pa dejstvo, da so cene v zadnjem času sploh zelo narasle. Ne more se še reči, ali se bodo mogle te cene tudi držati; mnogo je dežel, kojih gospodarski položaj se nikakor ne more označiti kot posebno trden.

Oblikovanje cen v zadnjem času ni bilo enotno. O nakupnem gibanju večjega obsega se more govoriti le pri tekstilijah. Neenoten je bil trg koruze, surovega sladkorja, surove svile in cina. Nekoliko na ceni sta zgubila surovo maslo in čaj. Da bodo sankcije svetovni trgovski promet še bolj omejile, o tem ni nobenega dvoma. Zmeraj se pa še dobi kakšen izhod. V Zedinjenih državah je gospodarski ozdravitveni proces zelo napredoval; to se vidi na vseh koncih in krajih.

Pšenični trg je bil v znamenju oddajnega pritiska južne zemske polute; prišli so zraven še drugi momenti: dež v Argentini, neodločena prodajna taktika kanadskih izvoznikov itd. — Kakor smo poročali že na drugem mestu, bo morala Brazilija nadaljevati svojo politiko uničevanja kave, da vsled nadprodukcije ne nastanejo zopet nove prevelike zaloge. — Čaj je v ceni padel, in sicer v vseh vrstah; seveda je vse samo špekulacija. — Trgi sladkorja so mogli relativno dobro obdržati svoje septembersko stališče. Svetovna poraba sladkorja se dviga v razveseljivem pokretu, vsled česar so se svetovne zaloge zredčile; to dejstvo in pa vedno na novo porajajoče se upanje na mednarodni sporazum daje cenam trdno oporo. — Kavčuka Rusija ne uvaža več toliko kot ga je prej, znamenje, da producira več umetnega kavčuka. Mednarodno se izraža upanje, da se bo leta 1936. mogla ponudba prilagoditi povpraševanju. — Pod vodstvom ameriške industrije in trgovine se je razvilo živahno nakupno gibanje na svetovnem

bombaževem trgu. — Prodaja volne v Afriki in Avstraliji je zelo trdna; v Avstraliji sta glavna nakupovalca Anglija in Japonska. — Rastoča cena džute ima svoj vzrok deloma v indijskih, deloma v evropskih nakupih. — Nekoliko višjo ceno svinca itd. si razlagajo z oborožitvenimi odredbami; da pa cena ne gre bolj kvišku, temu je vzrok prevelika produkcija. — Vobče se označujejo svetovni blagovni trgi kot rezervirani, in spričo sedanjih političnih razmer kaj drugega ni mogoče pričakovati. Podamo običajni seznam:

Blago	Borza	Konec sept. 1935	Konec okt. 1935	Konec nov. 1935
Pšenica	Chicago	99'25	101'25	97'25
Rž	Chicago	49'50	50'12	49'50
Kava	New York	6'50	6'50	6'37
Sladkor	New York	2'12	2'17	2'19
Sirovo maslo	Kopenhagen	2'30	2'46	2'20
Bombaž	New York	10'80	11'15	12'20
Džuta	London	17'50	18'87	20'69
Volna	Bradford	30'00	31'00	31'50
Baker	New York	8'47	8'51	8'62
Cin	New York	49'00	50'50	51'50
Cink	London	15'37	16'12	16'12
Svinec	London	16'56	17'81	18'00
Srebro	London	29'25	29'31	29'31
Kavčuk	London	5'53	6'37	6'25

MEDNARODNE BORZE

Protj sredi novembra so kazale vse velike mednarodne borze vobče prav prijazno lice. Če vzamemo za indeks na koncu leta 1927. številko 100, vidimo sledeče:

Borza	Sredi oktobra 1935	Sredi novembra 1935
Berlin	35'3	34'8
London	70'6	76'8
Pariz	47'9	50'6
Bruselj	31'3	34'1
Amsterdam	36'9	38'3
Stockholm	15'5	16'4
Zürich	35'6	37'3
Dunaj	39'6	40'5
Praga	66'9	69'1
Milan	85'9	91'8
New York	78'5	86'6

Mednarodni borzni indeks, izračunjen iz indeksov naštetih 11 borz, se je od srede oktobra do srede novembra dvignil za 7% na 52'4. Zir.

NAŠE GOSPODARSTVO V ZNAMENJU SANKCIJ

V trenutku, ko to pišemo, so stopile v veljavo sankcije proti Italiji na polju blagovnega prometa tudi v naši državi. S tem se začenja za naše gospodarstvo nova doba, ker zavzema Italija najvažnejšo mesto v naši zunanji trgovini. Italija je naš največji kupec, pa tudi med uvozniki v našo državo je na odličnem mestu. Letos se je sicer uvoz iz Italije zmanjšal, vendar je še vedno znaten. Posebno je interesirana na izvozu v Italijo Slovenija. Naš najvažnejši izvozni predmet je les, ki se je moral zadnji dve leti na italijanskem trgu boriti z vedno močnejšo kon-

kurenco Avstrije, ki je uživala vse mogoče ugodnosti. Na drugi strani pa se naša gospodarska politika ni dovolj brigala za naš les. Značilno je, da si tudi pri naših političnih prijateljih nismo znali priboriti enakih ugodnosti kot naša avstrijska soseda. V tem neugodnem položaju so nas zatele sankecije, katerih dalekosežnosti trenutno še ne moremo presoditi, vendar je gotovo, da bodo na konjunktorni razvoj in Sloveniji odločilno vplivale. Posebno težke pa bodo posledice, če se naši merodajni faktorji ne bodo brigali, da poskrbe našim proizvodom nova tržišča, ki naj prevzamejo vse one količine, ki smo jih doslej izvažali v Italijo. Zato je baš te dni nervoznost v naših poslovnih krogih postala splošna.

Vojna, ki se je začela v Abesiniji, je vplivala pospeševalno na sklepanje o sankcijah. Od dne 11. do 19. oktobra je zasedal v Ženevi koordinacijski odbor. Ta odbor je sklenil resolucijo o izvajanju sankcij proti Italiji v smislu člena 16. pakta Zveze narodov. Ta resolucija obsega 5 predlogov, oziroma točk, ki so oznamenovani z rimskimi številkami I do V ter jih tako oznamenovane navaja tudi dnevno časopisje.

I. Prvi predlog obsega prepoved izvoza orožja, municije in vojnega materiala v Italijo. V dodatku so naštetni vsi predmeti, ki spadajo v ta predlog.

II. Drugi predlog obsega finančne ukrepe ter obstoja predvsem v prepovedi dajanja kreditov Italiji.

III. Ta predlog obsega prepoved uvoza iz Italije. Na kasnejših sejah je bil ta predlog izpremenjen v toliko, da je dovoljen uvoz listov, revij, muzikalij itd. iz Italije.

IV. Prepoved izvoza gotovih predmetov v Italijo. Lista obsega tele predmete: konji, mule, osli, kamele in vse transportne živali, kavčuk, boksit, aluminij, železna ruda in pirit, krom, mangan, nikel, titan, tungsten, vanadij, vse rude in zlitine z železom, cin ter cinova ruda.

V. Ta točka se nanaša na organizacijo medsebojne pomoči.

Na drugi seji koordinacijskega odbora, ki se je začela 31. oktobra 1935 v Ženevi, je bilo sporočeno, da je od 56 članic Zveze narodov (od katerih pa je treba odšteti dve vojskujoči: Italijo in Abesinijo) pristopilo k sankcijam 1. 49 držav, II. 47, III. in IV. 46 ter V. 31 držav. Veliki sankcijski odbor je sklenil, da se začno sankecije izvajati dne 18. novembra. Dne 2. novembra je bilo na predlog Kanade sklenjeno, da se pri točki IV. prepove tudi izvoz petroleja in postranskih proizvodov, premoga, železa in jekla, če na to pristanejo tudi druge države, ki niso članice Zveze narodov. Nadalje je bilo dne 6. novembra sklenjeno, da se morajo odpovedati vse klirinške pogodbe držav-članic Zveze narodov, ki jih imajo z Italijo.

Na podlagi teh sklepov, h katerim je pristopila tudi naša država, se je začela gospodarska vojna proti Italiji. Tudi naša država je sklenila prepoved izvoza orožja v Italijo, pristopila k finančnim sankcijam in začela dne 18. novembra izvajati sankecije na polju zunanje trgovine. Kliring z Italijo je nehal funkcionirati in plačila v naši državi se porablja za plačilo zaostankov. Upoštevati je treba, da je znašal pretekli teden klirinški saldo v prometu z Italijo 172 milijonov Din in da nam bo njegova likvidacija, oziroma mobilizacija terjatev naših izvoznikov zadala težke naloge. Poleg tega se že pogajamo z važnimi državami glede našega izvoza, tako da bomo skušali nadomestiti italijanski trg.

Med tem pa Italija dela gigantske napore, da se izogne posledicam sankcij. Proti blagu iz sankcijskih držav se je začela velika borba. Italija je prekinila s celo vrsto držav tudi sportne odnose, da tako pokaže svojo pripravljenost na vseh poljih svojega javnega življenja, da se upre sankcijam. Nadalje je Italija uvedla celo vrsto ukrepov, da se ubrani posledic sankcij. Tako je zapovedala izvoz surove svile, kar pa ne bo izvoženo, postane državna last s 1. januarjem 1936. Omejen je obseg dnevnikov, da se prihrani na uvozu tiskarskega papirja. Uvoz efektivnih lir je reguliran tako, da ne more nihče več prinesiti s seboj kot 2.000 lir. Za 6 mesecev bodo vsak torek zaprte vse mesnice, v sredo pa je prepovedana prodaja govejega, ovčjega in prašičjega mesa. Ukinjenih v svrhu varčevanja s premogom, katerega je treba uvažati, je 46 vlakov. Prepovedan je izvoz konoplje.

Končno je italijanska vlada dekretirala monopol na vse zlato, ki se nakupi v inozemstvu. Kontrolo nad trgovino z zlatom bo izvrševal zavod za zunanjo trgovino. S tem namerava Italija mobilizirati vse zlato, ker bo morala v bodoče plačevati skoro ves svoj uvoz z zlatom, ker bo n. pr. v sankcijske države nemogoče izvažati in s tem plačevati uvoz iz teh držav. Tako smo priča velike gospodarske vojne, katere posledice bodo gotovo oteževale normalizacijo razmer v svetovnem gospodarstvu, ne oziraje se na politične posledice, ki bodo nastale.

Na svetovnih finančnih tržiščih je nastopila v drugi polovici oktobra pomirjenost, ki se je nadaljevala tudi v novembru. Tudi na blagovnih tržiščih se je poznala pomirjenost, kar je razvidno iz manjših cen važnih proizvodov na svetovnih tržiščih. Dne 12. novembra 1935 so bile notacije naslednje (v oklepajih podatki za 16. oktober): Pšenica Chicago 94'37 (103'935), koruza Chicago 59'50 (61), kava New York 6'37 (6'26) centa, češkoslovaški kristalni sladkor Hamburg 3'60 (3'50) marke, bombaž New York 11'80 (11'25) centa, juta London 20'12 (18'93), baker standard London 34'93 (35'34), cink London 16'25 (16'31), cin London 233 (242'50), svinec London 18'12 (18'75) funtov šterlingov in kavčuk London 6'37 (6'25) penc.

Naše gospodarstvo

V naslednjem navajamo še nekaj podatkov o našem gospodarstvu, ki so bili objavljeni v dobi od zadnjega našega poročila sem.

Po podatkih Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu se je število zavarovanih delavcev povečalo od julija na avgust za 10.115 na 586.688, kar pomeni v primeri z avgustom lani napredek za 27.704.

Naš izvoz je znašal v septembru letos 348'1 milj., kar pomeni v primeri s septembrom lani povečanje za 4'6%, uvoz pa 287'7 milj. Din, v primeri s septembrom lani se je torej zmanjšal za 7'54%. Skupno je naš uvoz v prvih 9 mesecih letos znašal 2611 milj. (v primeri s prvimi 9 meseci lani je zmanjšán za 0'1%). Izvoz je znašal letos 2775 milj. (v primeri z lanskim letom izkazuje povečanje za 4'6%). Aktivni saldo je znašal v septembru 60'4 milj. Din, skupno v prvih 9 mesecih letos 164'3 milj. Din. Vendar nas pa ta aktivnost ne sme motiti, da bi preveč optimistično presojali položaj naše zunanje trgovine. Vpoštovati je namreč treba, da gre velik del našega izvoza v Nemčijo, Italijo in Grčijo in imamo v vseh treh državah znatne zmrznjene terjatve, ki presegajo vsoto 550 milj. Din, od tega samo prvi dve državi nad 500 milijonov Din.

Sredi novembra je bil slovesno odprt promet čez novi most, ki veže Beograd s Pančevom, nadalje nova železniška proga Beograd—Pančevo. Po izjavi zastopnika prometnega ministra se je začela gradba tega mostu (prav za prav sta to dva mosta: čez Donavo in Tamiš) maja leta 1928 ter so znašali skupni stroški 377 milj. Din. Železniška proga pa je sama stala 97 milj. Din, tako da je skupno ta zveza stala 474 milijonov Din.

Ministrski svet je sklenil oddati dela na progi Bihać—Knin družbi Battignolles ter se je gradba že začela. Pogoji so menda revidirani.

Ker je v dobi od našega zadnjega poročila sem preteklo že 10 mesecev od reforme izkazov Narodne banke, navajamo v naslednjem podatke iz izkazov Narodne banke (vse v milijonih Din):

22. januarja 1935 15. novembra 1935

Aktiva:		
zlato v blagajni	1099'6	1300'2
zlato v inozemstvu	146'6	113'1
valute	0'1	0'3
devize	40'3	29'3
skupna podlaga	1286'5	1442'8
devize izven podlage	108'1	265'7
posojila:		
menična	1495'5	1546'2
lombardna	259'3	265'7
skupna posojila	1754'8	1811'9
Pasiva:		
bankovci v obtoku	4217'6	4823'8
državne terjatve	4'3	7'5
žirovni računi	679'5	749'4
razni računi	529'3	655'1
skupno obveznosti po vidu	1213'1	1411'9
obveznosti z rokom	196'7	182'6

Ta tabela nam kaže predvsem dvig podlage, pa tudi devize izven podlage so narasle. Med aktivni so posojila le malo narasla, čeprav je v prvih mesecih letos izgledalo, da bo banka baš na tem polju povečala svojo delavnost. Povečanje posojil je po našem mnenju predvsem v zvezi s predujmi in odkupi v raznih kliringih, kar je vpeljala Narodna banka, da prepreči posledice deflacijske politike, ki je v

nabiranju tako znatnih vsot kot so baš imetja v kliringih na zmrznjenih računih. Tako se nahajajo menda na raznih računih, vsote položene v kliringih, v višini 655·1 milj. Din, kar se seveda pozna našem gospodarstvu, ki nikdar ni bilo bogato na kapitalu. V naslednjem podajamo še pregled podlage, če prištejemo še prim (v milij. Din):

	22. januarja	15. novembra
Zlato v blagajnah s primom	1413'0	1670'8
vsa podlaga s primom	1653'2	1854'0
obtok bank. in obv. po vidu	5430'7	6235'7

Finančni minister je predložil narodni skupščini v zakonitem roku tudi že državni proračun za 1936/1937. Skupna vsota proračuna znaša 10.307'04 milj. Din tako v izdatkih kot v dohodkih, dvanajstine pa so znesle za 1935/1936 skupno 10.249'8 milj. Din. Med posameznimi važnejšimi izpremembami omenjamo povečanje proračuna izdatkov vojske in mornarice za 309'5 milj. Din. Poleg drugih momentov je v tej postavki prvič vsebovan tudi znaten kredit za plačilo prevoznih stroškov vojaštva in materiala državnim železnicam. Zaradi tega je tudi pričakovati, da se bodo dohodki naših državnih železnic znatno povečali, ker je doslej te transporte vršila železnica zastoj in je tako bil deficit železnic znatno večji kot je bil v resnici. Nadalje se je zelo zmanjšala postavka za državne dolgove, ker računa najbrže finančni minister s podaljšanjem sedanjega aranžmana z inozemskimi upniki (o teku pogajanj se sedaj nič ne čuje).

Med dohodki se opažajo zmanjšani proračuni za donos splošnih neposrednih davkov, za 145 milj. Din, kar je efekt davčnih olajšav, dočim pričakuje na drugi strani finančni minister povečanje donosa od davka na poslovni promet za 170 milj. Prav bi bilo, da finančni minister ukaže povsod v državi enako vestno pobiranje tega davka, pa bo z lahkoto spravil skupaj proračunano vsoto. Pri taksah računa finančni minister s 100 milij. manj, povečanje pa bo pri carinah za 50'6 milj. Din. Povečana pa bo vozarska taksa za 60 milj. Din. Povečanje dohodkov pričakujejo tudi od železnic in pošt zaradi povečanja prometa pri teh ustanovah.

Ljubljana, 19. novembra 1935.

D. P.

T O I N O N O

Trgovski koledar 1936

je izdalo in založilo naše Trgovsko društvo Merkur za Slovenijo v Ljubljani. Tudi ta, že XXII. izdaja našega koledarja v lično vezani žepni obliki, bo gotovo ustrezala našim ljudem. Naš dolgoletni urednik g. Fr. Zelenik je zbral in uredil mnogo zanimivega gradiva. V koledarju je popolna poštna tarifa, lestvica za menične takse, druge najvažnejše takse, določila o praznikih, zanimivosti množenja v trgovskem računstvu, navodila glede industrijskega delavstva, članek o desertnih vinih, tabeli glede priprave sadnega vina in glede množin sladkorja in kisline v sokih, dalje članek o pripravljanju vinske posode, o zdravih zeliščih in popisane so vrste teh zelišč. Od ostale vsebine omenjamo: O prevozu blaga z motornimi vozili, Jamstvo trgovca za občinsko trošarino, O konzerviranju, sušenju in prodaji gob, Takse Zbornice TOI, Za železninarje, ključavničarska pločevina, črna pločevina, strešna plo-

čevina, tabela teže pločevin, Mesta in kraji v Jugoslaviji, Koliko je ura, Prepovedani lovski časi, Raba umetnih gnojil, Lesna imena.

Vse naše prijatelje prosimo, da poslani koledar obdržijo in plačajo, one pa, ki ga nimajo, opozarjamo nanj in jim priporočamo, da ga naroče. Zbirka Merkurjevih trgovskih koledarjev je zares mala strokovna knjižnica nadvse praktičnega in koristnega trgovskega znanja.

Stečaji in prisilne poravnave v oktobru 1935

Društvo industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja sledečo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo pretečenega leta):

1. Otvorjeni stečaji: V Dravski banovini 2 (7), Savski — (5), Vrbaški — (—), Primorski 1 (—), Drinski — (2), Zetski 1 (1), Dunavski — (—), Moravski — (—), Vardarski 1 (1), Beograd, Zemun, Pančevo — (2).

2. Razglašene prisilne poravnave izven stečaja: V Dravski banovini 6 (7), Savski 2 (1), Vrbaski 3 (—), Primorski 1 (3), Drinski 2 (1), Zetski — (—), Dunavski 2 (8), Moravski — (1), Vardarski — (—), Beograd, Zemun, Pančevo — (3).

3. Končana stečajna postopanja: V Dravski banovini 2 (7), Savski 5 (7), Vrbaski — (2), Primorski 7 (5), Drinski 5 (3), Zetski 1 (1), Dunavski 5 (13), Moravski 2 (1), Vardarski 4 (4), Beograd, Zemun, Pančevo — (3).

4. Potrjene prisilne poravnave: V Dravski banovini 7 (21), Savski 12 (3), Vrbaski 2 (3), Primorski 5 (2), Drinski — (—), Zetski — (—), Dunavski 1 (—), Moravski — (—), Vardarski — (—), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (—).

Trgovina med Češkoslovaško in Jugoslavijo

je bila v prvih letih po vojski za Češkoslovaško visoko aktivna. V zadnjih letih je pa ta aktivnost pričela zelo padati in je izvoz Češkoslovaške v Jugoslavijo zmeraj manjši. Češkoslovaška statistika nam tole pravi: Leta 1929 je prodala Češkoslovaška v Jugoslavijo za 1155 milijonov Kč blaga, l. 1931 za 832 milijonov, l. 1933 samo za 197, l. 1934 za 258 milijonov in l. 1935 v prvi polovici za 130 milijonov Kč; leti 1934 in 1935 sta si zaenkrat precej enaki. Leta 1929 je bila Jugoslavija na šestem mestu med nakupovalci češkoslovaškega blaga, danes je na devetem. Od l. 1929 do l. 1935 je padel češkoslovaški izvoz v Jugoslavijo za približno 80 odstotkov.

Tobačni pridelok v Jugoslaviji

je letos zelo obilen in je dal 11 milijonov kilogramov. Bilo bi ga še več, če bi ne bilo suše; na drugi strani je pa suša ugodno vplivala na kakovost. V Južni Srbiji je znašal pridelok 6,500.000 kilogramov, v Herecegovini in Dalmaciji 2,300.000, v Vojvodini 1,600.000 in v Severni Srbiji pol milijona kilogramov.

Tovarna aluminija v Jugoslaviji

V Beogradu se je osnovala družba z osnovno glavnico 10 milijonov dinarjev.

Zgradila bo tovarno za izdelovanje aluminija in misli, da bo v kratkem krila vso potrebo Jugoslavije glede aluminija ter da bo mogla tudi izvažati. Boksita producirajo v Jugoslaviji letos 30 odstotkov več kot so ga lani.

Gospodarski sosvet v Rumuniji

Končana so že vsa pripravljajna dela za ustanovitev gospodarskega sosveta v Rumuniji. Sosvet bo imel gospodarsko in finančno avtonomijo ter bo sestavljen iz devetih članov. Vplival bo na gospodarsko zakonodajo ter bo zlasti posloval kot posvetovalni organ trgovskega ministrstva pri sklepanju in presojevanju trgovskih pogodb.

Izvoz rezanega lesa evropskih držav

V preteklem letu so bile na izvozu rezanega lesa evropske države takole udeležene:

Švedska	22'0 %
Finska	25'6 „
Rusija	24'7 „
Poljska	8'3 „
Češkoslovaška	2'4 „
Avstrija	6'1 „
Rumunija	6'7 „
Jugoslavija	4'2 „

Skupaj 100'0 %

Vidimo, da so se tukaj izoblikovale štiri velike skupine, katerih vsaka je na izvozu rezanega lesa udeležena s približno eno četrtino: Švedska, Finska, Rusija in pa dežele srednjevropskega bloka; slednjim pripada največji delež, 27'7%.

K prosti trgovini v Rusiji

Po sklepu sovjetske vlade se je uklenilo vezano gospodarstvo z mesom, ribami, sladkorjem, mastjo in krompirjem. Sedaj se prodajajo te blagovne vrste le v prosti trgovini po cenah, ki jih določi vlada in ki so nizke. Doslej so veljale v trgovini z živili dvojne cene: nižje v konsumih, ki so bile pa vezane na dodelitvene listke, in višje na prostem trgu. Z znižanjem cen za gori imenovane predmete se znižajo obenem tudi cene za moko in kruh.

Darila. V počastitev spomina blagopokojnih gospá Mile Smrkoljeve in Ivanke Urbasove je daroval gospod Rihard Tory, trgovski zastopnik v Ljubljani, Din 300— za podporni sklad Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani. — Za podporni fond Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani je daroval v počastitev spomina gospe Ljudmile Smrkoljeve gospod Ignacij Novak, trgovec v Ljubljani, znesek Din 200— . — Najlepša hvala!